

Innst. 167 S

(2011–2012)

Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen

Dokument 8:31 S (2011–2012)

Innstilling fra justiskomiteen om representantfor- slag fra stortingsrepresentantene Torbjørn Røe Isaksen, Sylvi Graham og Linda C. Hofstad Hel- leland om utredning av endringer i ordningen for tvangstrekk i lønn eller annen inntekt

Til Stortinget

Sammendrag

Stortingsrepresentantene Torbjørn Røe Isaksen, Sylvi Graham og Linda C. Hofstad Helleland fremmet 24. november 2011 følgende forslag:

«I

Stortinget ber regjeringen vurdere å innføre én minstesats for livsopphold ved tvangstrekk av lønn knyttet til lokale sosialhjelpssatser.

II

Stortinget ber regjeringen utrede en ordning, tilsvarende den svenske Kronofogden, der alle lønnstrekk som gjennomføres etter dekningsloven § 2-7 koordineres og samordnes av én offentlig instans, samt utrede en justering av dagens ordning der man avvikler ordningene med særnamsmenn slik at den lokale namsmannen blir den eneste instansen med rett til å foreta lønnstrekk.

III

Stortinget ber regjeringen utrede konsekvensene av å begrense adgangen private finansinstitusjoner har til å be namsmannen om å inndrive misligholdt usikret gjeld gjennom tvangstrekk i inntekt.

IV

Stortinget ber regjeringen gjennomgå øvrige regler tilknyttet gjeldsordningen, tvangstrekk, og tilstøtende bestemmelser for å sikre at disse er hensiktsmessige, i betydningen at det sikrer en god balanse mellom samfunnsøkonomiske hensyn, allmenn rettsfølelse og enkeltpersoners mulighet til å kunne komme ut av en vanskelig økonomisk situasjon.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, Tore Hagebakken, Sigvald Oppebøen Hansen, Anna Ljunggren og Tove-Lise Torve, fra Fremskrittspartiet, Hans Frode Kieland Asmyhr, Ulf Leirstein, Åse Michaelsen og lederen Per Sandberg, fra Høyre, André Oktay Dahl og Anders B. Werp, fra Sosialistisk Venstreparti, Akhtar Chaudhry, og fra Senterpartiet, Jenny Klinge, viser til forslagene i Dokument 8:31 S (2011–2012).

Komiteen mener at dersom en havner i et økonomisk uføre, skal en gis mulighet til å gjøre opp for seg. Dette er viktig både for vedkommende selv og for fordringshaverne. Som forslagsstillerne påpeker, må de som befinner seg i en slik situasjon, ha rett til å beholde en rimelig andel av sin inntekt til underhold av seg og husstanden. Det er derfor viktig at de trekkordninger som administreres av de alminnelige namsmennene og særnamsmennene, i tilstrekkelig grad også ivaretar hensynet til skyldneren.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er kjent med

tall fra inkassobransjen og kredittopplysningsbyråene som viser at betalingsmisligholdet hos unge voksne, i aldersgruppen 18–25 år, har økt de siste tiårene. På bakgrunn av dette har Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet satt i gang et felles prosjekt hvor både Forbrukerombudet, Forbrukerrådet og Statens institutt for forbruksforskning (SIFO) er engasjert. Flertallet viser til ulike tiltak som er foreslått i denne rapporten:

- En regulering av de mest villedende sidene ved markedsføringen av forbrukslån
- Kredittinstitusjoner må dempe iveren etter å gi kreditt, og størrelsen på beløpet må reduseres
- De unge må ansvarliggjøres og ta konsekvensene av pengebruken
- Det er behov for bedre kunnskap om økonomi og kreditt blant unge

Rapporten tar for seg unge voksne, men flertallet er enig med forslagsstillerne om at for mange nordmenn i alle aldersgrupper påtar seg for store gjeldsforpliktelser og at denne utviklingen ikke kan fortsette.

Flertallet mener at voksne mennesker i utgangspunktet må ta ansvar for sine egne økonomiske disposisjoner. Samtidig anerkjenner flertallet at svært mange havner i gjeldsuføret som følge av uforutsette endringer i livssituasjonen. Det er også et viktig prinsipp at en skyldner har en reell mulighet til å gjøre opp for seg. Det gjelder enten gjeldsbyrden er en konsekvens av endret livssituasjon eller av dårlige valg. Flertallet vil også påpeke viktigheten av å arbeide langsiktig for å bekjempe årsakene til nyfattigdom. Blant disse er rusproblemer, manglende tilknytning til arbeidslivet, psykiske lidelser, manglende integrering og gjeldsproblemer. For å bekjempe fattigdom i Norge er det avgjørende med en systematisk og langsiktig strategi for å møte hver og en av disse utfordringene.

Flertallet mener forslaget peker på viktige tiltak som bør vurderes for å gi flere en reell mulighet til å håndtere gjelden sin, men vil samtidig understreke at forslaget ikke er uttømmende. Det finnes også andre tiltak som bør vurderes. For eksempel ser flertallet positivt på forslaget om å opprette et gjeldsregister, men vil samtidig fremheve behovet for svært streng beskyttelse av personvernet i den sammenheng.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at når det gjelder utredning av ordninger for registrering av gjeld, vil personvernspørsmål være en viktig del av arbeidet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til forslagene i dokumentet og vil slutte seg til forslagene.

Disse medlemmer viser til Dokument nr. 8:16 (2007–2008) hvor Fremskrittspartiet fremmet et omfattende forslag knyttet til bedring av skattyters stilling i tvistesaker og bedring av situasjonen for mennesker med gjeldsproblemer. I dette dokumentet fremmet Fremskrittspartiet forslag som tok sikte på å belyse og skissere forslag til endringer i regelverket omkring personer tynget av gjeld.

Disse medlemmer vil understreke at det er viktig for økonomien å verne om kreditorenes interesser, og at det ikke på noen måte er ønskelig å gjøre det lettere for konkursryttere og svindlere. Men etter disse medlemmers syn har dagens regelverk rom for forbedringer som kommer alle parter til gode, også kreditor.

Disse medlemmer ønsker også å fokusere på årsaker til at folk kommer i gjeldskrise, og ønsker særlig å se på enkeltmenneskets svake posisjon i møtet med skattemyndighetene og deres adgang til skjønnslingning.

Disse medlemmer viser til at forslagene i Dokument nr. 8:16 (2007–2008) dessverre ikke ble vedtatt, men kun vedlagt protokollen. Til tross for løfter fra regjeringen om snarlig å følge opp intensjonen i flere av forslagene, er svært lite gjort og stadig flere mennesker får problemer med dagens system.

Med bakgrunn i Fremskrittspartiets tidligere forslag støtter disse medlemmer forslagene som nå fremmes i Dokument 8:31 S (2011–2012), og selv om disse forslagene ikke er uttømmende for problemstillingen, er dette viktige skritt i riktig retning.

Disse medlemmer vil også utfordre dagens regjeringspartier til å støtte og komme med forslag som kan løse noen av utfordringene for mennesker med store gjeldsproblemer, fremfor kun å vise til pågående utredninger og holde folk med godt snakk. Flere ganger har regjeringspartiene hatt mulighet til å støtte forslag som hadde bedret situasjonen for en rekke mennesker, men hver gang stemmes konkrete forslag ned av regjeringspartiene. Det er tydeligvis stor forskjell mellom ord og handling

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«I

Stortinget ber regjeringen gjennomgå det offentlige rutiner og opptreden som kreditor, med sikte på å skape bedre, ensartede og mer humane rutiner.

II

Stortinget ber regjeringen gjennomgå de tilfeller der det offentlige har forrang som kreditor eller pant- haver, vurdere hensiktsmessigheten og på bakgrunn

av dette fremme nødvendige forslag om endringer, vurdere en lovendring som gir det offentlige lavest prioritet ved konkurser, samt vurdere hvorvidt særnamsmennene i større grad burde gi informasjon til andre kreditorer om sine utleggstrekk, og bli pliktig til å tinglyse sine utleggstrekk.

III

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om

- at gjeldsordningsloven gir skyldner rett, men ikke plikt, til å forsøke å få til en ordning med fordringshaverne,
- å vurdere mulige forbedringer ved sentralisering av namsmannsoppgaven, med sikte på bedret kompetanse og mer effektiv saksbehandling, både i tid og kostnad,
- å gjennomgå offentlige gjeldsrådgiveres oppgave med sikte på å sørge for en enda bedre tjeneste overfor debitor,
- å sørge for at frister i forbindelse med behandling av gjeldsordning overholdes i forhold til lov og dagens fastsatte krav,
- å vurdere å unnta inkassosalær for merverdiavgift,
- å vurdere å avvikle tottrinssystemet for inkassosalær,
- å vurdere å sette ned multiplikatoren for utlegg ytterligere fra 1,85 ganger rettsgebyret slik at gebyret kommer ned mot 1 000 kroner,
- å vurdere endring i reglene slik at ikke pant for skatt kan tas i depositum for leilighet.

IV

Stortinget ber regjeringen gjennomgå ordninger og markedet for gjeldsrådgivning, og vurdere hvorvidt det er nødvendig med bedre tilrettelegging for mer velfungerende markedsmekanismer, og om dette eventuelt kan gjøres bedre av private tjenesteytere utenfor kommunen.»

Minstesats for livsopphold

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er kjent med at en tverrdepartemental gruppe har vurdert spørsmålet om å etablere en standardisert sats for livsopphold ved utleggstrekk etter tvangsfullbyrdelsesloven og ved gjeldsordning etter gjeldsordningsloven. Det anbefales at det etableres standardiserte satser for avsetning til livsopphold ved utleggstrekk og i gjeldsordninger. Flertallet viser videre til at det foreslås at satsene bør tilsvare de satser for midler til eget underhold som i dag inngår i vurderingen av en persons evne til å betale barnebidrag. Flertallet viser til at forslaget er på høring.

Flertallet viser til at spørsmålet om felles livsoppholdssatser er på høring. Forslaget omfatter også livsoppholdssatser under gjeldsordning. Bakgrunnen for dette arbeidet var blant annet at gjeldsordnings-satsene var blitt for høye.

Flertallet mener det er problematisk med dagens ordning hvor ulike namsmenn og særnamsmenn legger til grunn ulike satser for livsopphold. Flertallet imøteser arbeidet i forbindelse med de varslede endringene i gjeldsordningsloven.

Samordning av utleggstrekk

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener at det er viktig med en samordning av lønnstrekk for å hindre at det blir trukket for mye hos de enkelte skyldnerne. Flertallet er kjent med at det er etablert en database hos Statens innkrevingsentral hvor utleggstrekk og andre utleggsforretninger fremgår. Namsmennene har en plikt til å undersøke om det allerede løper trekk mot skyldneren. Ordningen med samordning av utleggstrekk er satt i kraft for de alminnelige namsmennene, Statens innkrevingsentral og skatteetaten. Det ligger an til at Arbeids- og velferdsetatens innkrevingsentral kan innlemmes i ordningen i 2012. Da vil alle namsmyndigheter være omfattet av ordningen. Slik flertallet ser det, vil dette – når ordningen fullt ut er i kraft – føre til at alle namsmennene har tilgjengelig eventuelle andre trekk når de vurderer om trekk skal besluttes og hvor stort det eventuelt skal være. Flertallet viser til at samordningen av utleggstrekk følger av bestemmelser i tvangsfullbyrdelsesloven.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at vi har ennå ikke sett den fulle virkningen av reglene om registrering av utleggstrekk. Det er rimelig å vente til ordningen er i kraft for alle namsmenn før man iverksetter nye tiltak. Dette bør for øvrig også sees i sammenheng med arbeidet med å etablere standardiserte satser for livsopphold.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener dagens system for koordinering av tvangstrekk ikke er god nok, og stiller spørsmål ved om nye databaser i tilstrekkelig grad vil løse dette problemet. Også i dag forekommer det tilfeller hvor Statens innkrevingsentral og alminnelige namsmenn, som begge er tilknyttet ordningen, henter ut dobbelttrekk. Disse medlemmer vil derfor peke på erfaringene fra Kronofogd-ordningen i Sverige hvor en felles trekkinnstans står for alle trekkene.

Private finansinstitusjoner

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener at det er viktig å kontrollere finansinstitusjoner som tilbyr usikrede lån med skyhøye renter, spesielt til unge voksne. Flertallet viser til dagens praksis der utleggstrekk i lønnen ofte vil være den mest skånssomme inndrivingsmåten selv i de tilfeller der skyldneren har andre formuesgoder enn lønn som det kan tas utlegg i, jf. Ot.prp. nr. 65 (1990–1991) Om lov om tvangsfullbyrdelse og midlertidig sikring (tvangsfullbyrdsloven) s. 147.

Flertallet viser dessuten til at namsmyndighetene har plikt til å ta hensyn til skyldnerens interesser og ønsker i den utstrekning forholdene tillater det, jf. tvangsfullbyrdsloven § 5-10.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener det å gi lån, også forbrukslån, i utgangspunktet kan være positivt. Det kan være gunstig for en del at lån er tilgjengelige også hvis man ikke har sikkerhet nok til å ta opp lån i vanlige banker. Samtidig har ordningen med privat kreditt nærmest eksplodert de siste årene. En av årsakene kan være at givere av forbrukslån i realiteten ikke behøver å foreta en reell vurdering av lånetakers betalingsdyktighet. Sett i et slikt perspektiv kan muligheten til å legge inn trekk i skyldners lønn bidra til å løfte byrden over fra den enkelte utlåner og til det offentlige systemet, og slik innebære en kunstig stimuli til å gi ut høyere lån.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre fremmer følgende forslag:

«I

Stortinget ber regjeringen vurdere å innføre én minstesats for livsopphold ved tvangstrekk av lønn knyttet til lokale sosialhjelpssatser.

II

Stortinget ber regjeringen utrede en ordning, tilsvarende den svenske Kronofogden, der alle lønnstrekk som gjennomføres etter dekningsloven § 2-7, koordineres og samordnes av én offentlig instans, samt utrede en justering av dagens ordning der man avvikler ordningene med særnamsmenn slik at den lokale namsmannen blir den eneste instansen med rett til å foreta lønnstrekk.

III

Stortinget ber regjeringen utrede konsekvensene av å begrense adgangen private finansinstitusjoner

har til å be namsmannen om å inndrive misligholdt usikret gjeld gjennom tvangstrekk i inntekt.

IV

Stortinget ber regjeringen gjennomgå øvrige regler tilknyttet gjeldsordningen, tvangstrekk og tilstøtende bestemmelser for å sikre at disse er hensiktsmessige, i betydningen at det sikrer en god balanse mellom samfunnsøkonomiske hensyn, allmenn rettsfølelse og enkeltpersoners mulighet til å kunne komme ut av en vanskelig økonomisk situasjon.»

Gjennomgang av øvrige regler

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til ulike prosesser som allerede er igangsatt. Flertallet er kjent med at det vurderes ordninger for registrering av gjeld. Dette for å motvirke at enkeltpersoner får anledning til å ta opp for stor gjeld. Videre er flertallet kjent med at en vurderer en samordning også av innbetalingen av utleggstrekk. Ved en samordnet innbetaling kan en oppnå betydelige administrative besparelser for trekkpliktige arbeidsgivere, i tillegg til at en slik ordning kan legge til rette for en smidigere gjennomføring av utleggstrekk.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen vurdere å innføre én minstesats for livsopphold ved tvangstrekk av lønn knyttet til lokale sosialhjelpssatser.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen utrede en ordning, tilsvarende den svenske Kronofogden, der alle lønnstrekk som gjennomføres etter dekningsloven § 2-7, koordineres og samordnes av én offentlig instans, samt utrede en justering av dagens ordning der man avvikler ordningene med særnamsmenn slik at den lokale namsmannen blir den eneste instansen med rett til å foreta lønnstrekk.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen utrede konsekvensene av å begrense adgangen private finansinstitusjoner har til å be namsmannen om å inndrive misligholdt usikret gjeld gjennom tvangstrekk i inntekt.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen gjennomgå øvrige regler tilknyttet gjeldsordningen, tvangstrekk og til-

støtende bestemmelser for å sikre at disse er hensiktsmessige, i betydningen at det sikrer en god balanse mellom samfunnsøkonomiske hensyn, allmenn rettsfølelse og enkeltpersoners mulighet til å kunne komme ut av en vanskelig økonomisk situasjon.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen gjennomgå det offentlige rutiner og opptreden som kreditor, med sikte på å skape bedre, ensartede og mer humane rutiner.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen gjennomgå de tilfeller der det offentlige har forrang som kreditor eller pant-haver, vurdere hensiktsmessigheten og på bakgrunn av dette fremme nødvendige forslag om endringer, vurdere en lovendring som gir det offentlige lavest prioritet ved konkurser, samt vurdere hvorvidt særnamsmennene i større grad burde gi informasjon til andre kreditorer om sine utleggstrekk, og bli pliktig til å tinglyse sine utleggstrekk.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om

- at gjeldsordningsloven gir skyldner rett, men ikke plikt, til å forsøke å få til en ordning med fordringshaverne,
- å vurdere mulige forbedringer ved sentralisering av namsmannsoppgaven, med sikte på bedret kompetanse og mer effektiv saksbehandling, både i tid og kostnad,
- å gjennomgå offentlige gjeldsrådgiveres oppgave med sikte på å sørge for en enda bedre tjeneste overfor debitor,

- å sørge for at frister i forbindelse med behandling av gjeldsordning overholdes i forhold til lov og dagens fastsatte krav,
- å vurdere å unnta inkassosalær for merverdiavgift,
- å vurdere å avvikle tottrinnsystemet for inkassosalær,
- å vurdere å sette ned multiplikatoren for utlegg ytterligere fra 1,85 ganger rettsgebyret slik at gebyret kommer ned mot 1 000 kroner,
- å vurdere endring i reglene slik at ikke pant for skatt kan tas i depositum for leilighet.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen gjennomgå ordninger og markedet for gjeldsrådgivning, og vurdere hvorvidt det er nødvendig med bedre tilrettelegging for mer velfungerende markedsmekanismer, og om dette eventuelt kan gjøres bedre av private tjenesteytere utenfor kommunen.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:31 S (2011–2012) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Torbjørn Røe Isaksen, Sylvi Graham og Linda C. Hofstad Helleland om utredning av endringer i ordningen for tvangstrekk i lønn eller annen inntekt – vedlegges protokollen.

Oslo, i justiskomiteen, den 7. februar 2012

Per Sandberg

leder

Anna Ljunggren

ordfører

